

# Jerzy Szydłowski, E. Foltyn, R. Abłamowicz, D. Abłamowicz

---

Kamieniec, gm. Zbrosławice, woj.  
katowickie. Stanowisko 2

---

Informator Archeologiczny : badania 21, 149-150

---

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materiały /nr Inw. PMA/V/8664/ i dokumentacja z badań znajdują się w PMA w Warszawie.  
Badania będą kontynuowane.

KALISZ-ZAWODZIE  
Grodzisko

Polska Akademia Nauk  
Instytut Historii Kultury Materialnej  
Kaliskie Stanowisko Archeologiczne

Badania prowadzili mgr Tadeusz Baranowski, mgr Leszek Gajewski, mgr Małgorzata Gula, mgr Lech Kaczmarek; opiekę naukową sprawowali: prof. dr hab. Witold Hensel i prof. dr hab. Stanisław Tabaczyński; uczestniczyli: mgr Marta Męclewska oraz studenci archeologii UL, UW, Uniwersytetu w Lizbonie i młodzież z OHP. Finansowa: WKZ w Kaliszu.  
Piąty sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

W północno-wschodniej części grodziska, wewnątrz przestrzeni zamkniętej ścianą fundamentową tak zwanej "kolegiaty p.w. Św. Pawła", kontynuowano /rozpoczęte w 1985 r./ odsianianie pozostałości kościoła drewniano-glinianego, jednonawowego /o powierzchni około 80 m<sup>2</sup>/, zapewne z prostokątnym prezbiterium /tak zwany kościół "A"/. Wkopy fundamentowa ścian tworzył podłużny rów szerokości około 0,80 m i głębokości około 0,60 m. Ściany wkopu fundamentowego nosiły ślady zbitwiałych desek - słowania. W rowach fundamentowych odkryto ślady elementów pionowych /słupów/ i poziomych. Liczne fragmenty polipy glinianej, odkryte przy ścianach obwodowych, świadczą, że ważnym elementem konstrukcyjnym ścian była glina. Podczas badań odkryto liczne płytki ceramiczne, niezdobione, pochodzące zapewne z powierzchni ścian. W podłożu wkopu i w jego wypełnisku znaleziono grudki i hryki brązu pochodzącego zapewne z elementów konstrukcyjnych lub dekoracyjnych ścian.

Do pomieszczenia określonego jako nawa przylega w narożniku południowo-wschodnim fundamentu, dodatkowa pomieszczenie. Widoczne były ślady spalenizny zwłaszcza w części wschodniej całego założenia /prezbiterium?/ i w zachodniej części nawy.

Wyróżniono również zarysy fundamentów następnej struktury oznaczonej jako kościół "B", zbudowanych z głazów narzutowych i okrzesków piaskowca, łączonych zaprawą wapienną z domieszką piasku i żwiru.

Uchwycono pozostałości poziomów użytkowych. Kościół "A" można wstępnie datować na I połowę XI w., kościół "B" na 2 poł. XI w. lub początek XII w. Późniejsze budowlę zakłóciły w znacznym stopniu układy stratygraficzne i całość struktur wymaga pogłębionej analizy architektonicznej.

Na Zawodziu uzyskano następną /po krążku z wyobrażeniem smoka/ element drobnej sztuki romańskiej - krążek z brązu z wyobrażeniem archanioła.

Materiały znajdują się w Kaliskim Stanowisku Archeologicznym IHM PAN.

Przewiduje się kontynuowanie badań.

KAMIEŃC, gm. Zbrosławice  
woj. katowickie  
Stanowisko 2

Uniwersytet Śląski w Katowicach  
Instytut Historii  
Muzeum Śląskiego w Katowicach  
Dział Archeologii

Badania prowadzi doc. dr hab. Jerzy Szydlowski, mgr mgr E. Foltyn, R. i D. Abiamowiczowie /autor sprawozdania/.  
Finansowana z funduszu problemu resortowego RPBP III. 36.  
Siódmy sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne, osada kultury łżyckiej z okresu halstackiego.

Grodzisko w Kamieńcu położone jest na cyplu terenu wcinającym się od wschodu w dolinę rzeki Dramy, w odległości około 480 m w kierunku północno-wschodnią od pobliskiej stacji kolejowej.

Badania skupiono na trzech odcinkach. Pierwszy wykop na powierzchni 55 m<sup>2</sup> stanowił przedłużenie wykopy z roku poprzedniego. Celem było wyjaśnienie kwestii ewentualnego istnienia w tym miejscu ciągu komunikacyjnego oraz przebiegu fortyfikacji w miejscu styku wału poprzecznego ze skarpy.

Wykop drugi, początkowo zawężony, rozbudowano następnie w kierunku centralnej partii grodziska przekopem długości 20 m i szerokości 2 m, łącznie obszar wykopy wynosił 125 m<sup>2</sup>. Usytuowanie wykopy w odległości około 5-7 m od wału poprzecznego po jego wewnętrznej stronie wynikało z potrzeby rozpoznania zagospodarowania w tej części grodziska; poszerzenie w kierunku centralnej partii w celu zweryfikowania wyników zdjęć lotniczych.

Wykop trzeci zlokalizowano w południowo-zachodniej części stanowiska w pobliżu skarpy, obszar 20 m<sup>2</sup>, w celu uchwycenia w tej części grodziska przebiegu fortyfikacji i określenia ich charakteru, co wynikało z analizy zdjęć lotniczych.

Układ stratygraficzny w badanych wykopach kształtował się następująco: w przybliżeniu do głębokości 0,30 m zalegała próchnica orna zawierająca grudki polepy, ślady spalenizny i fragmenty ceramiki, poniżej nasilało się występowanie przepalczonego gruzu, ciągnącego się do głębokości 0,50 m. Miejscami zwiększała się koncentracja spalenizny w postaci węgli drzewnych, polipy, łupki kamieni wapiennych. Poniżej podanej głębokości w pierwszym i trzecim wykopie wystąpiło ziemne usypisko dolnej części wału z dużą ilością gliny, a miejscami nawet samej gliny. Znajdowały się tu także większe kamienie wapienne, chaotycznie porozrzucone, których ilość nasilała się w trakcie dalszej eksploracji. Stopa usypiska wału sięgała głębokości 0,80 m, a opadając dość gwałtownie i nakładając się na krawędzie skarpy dochodziła do głębokości około 1,60 m.

W partiach wykopów, bardziej oddalonych od wału czy jego reszypiska, poniżej próchnicy zalegała ciemniejsza warstwa kultarowa o odcieniu brunatnym, w której obok utrańców ceramiki kultury łżyckiej występowały także skorupy wczesnośredniowieczne. Poniżej głębokości około 0,80-1,00 m pojawiała się warstwa o odmiennym charakterze, która zawierała głównie ceramikę charakterystyczną dla kultury łżyckiej. Pod opisaną warstwą zaobserwowano pojedyncze wgłębienia w części będące niewątpliwie śladami po słupach, dobrze rymujące się na tle calca.

Oceniając rezultaty badań można stwierdzić, że uzyskano potwierdzenie dotychczasowych ustaleń, ponadto pozyskano nowe obserwacje, podbudowujące wysuniętą wcześniej interpretację. Uzyskane wyniki dowodzą, że obok starszej osady kultury łżyckiej w okresie wczesnego średniowiecza założona została osada obronna. Obserwacje poczynione we wszystkich tegorocznych wykopach wskazują, że umocnienia obronne uległy spaleni i destrukcji. Potwierdziły się również obserwacje, że umocnienia grodu w postaci wału poprzecznego stanowiło usypisko ziemne, w którego dolnej części znajdowały się często duże kamienie wapienne. Spotykane w gruzowisku fragmenty balak porwalają liczyć się z obecnością dodatkowych, drewnianych umocnień, które uległy spaleni.

Do ważnych szczegółów należy stwierdzić, że umocnienia, poza wałem poprzecznym, błęgi również wzdłuż skarpy wzniesienia.

Więcej uwagi poświęcono badaniu centralnej części grodziska, co wiązało się z wynikami analizy zdjęć lotniczych. Pod tym kątem przebadany teren przyniósł jednak wynik negatywny.

Zlokalizowano 19 obiektów, zawierających zwykle materiał zabytkowy albo z wczesnego średniowiecza albo kultury łżyckiej. Do najciekawszych należał obiekt 4/B7, który w zarysie, na głębokości 0,90 m, przybierał kształt prostokąta o wymiarach około 1,60 x 2,80 m. Wypełnienie tej jamy stanowiła intensywnie czarna ziemia z grudkami polepy i węgielkami drzewnymi, ołamkami naczyń wczesnośredniowiecznych i małym, żelaznym nożem. Liczne fragmenty skorup z naczyń wczesnośredniowiecznych w tym fragmenty charakterystycznego naczynia flaszowego oraz dużego naczynia o esowatym profilu zdobionego w górnej partii linią falistą znaleziono w obiekcie 10/B7. W rezultacie z przebadanych wykopów pozyskano znaczne ilości materiału ceramicznego natomiast nielicznie wystąpiły zabytki metalowe oraz kości zwierzęce i grudki żuła.

Materiały i dokumentację złożono w Dziale Archeologii Muzeum Śląskiego w Katowicach.

Planuje się wznowienie i zakończenie badań w następnym sezonie.